

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

The Development of the Programs to Strengthen in Structional Leadership of School Administrators Under Surin Primary Education Service Area Office 3

อภิชา วิชาชัย¹ และธรินธร นามวรรณ²

Apicha Wichachai¹ and Tharinthorn Namwan²

สาขาการบริหารและการพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1, 2}

M.Ed. Educational Administration and Development, Faculty of Education, Mahasarakham University^{1, 2}

Corresponding author, E-mail: Apicha.wicha@gmail.com¹, Tharinthorn.n@gmail.com²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้วิธีดำเนินการวิจัยและพัฒนาแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำนวน 148 คน คนได้มาโดยกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วน ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และประเมินโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวม 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการนิเทศการสอน ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการนิเทศการสอน ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน และด้านการกำหนดพันธกิจ 2) โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การประเมินผลติดตามผล เนื้อหาภายในโปรแกรม ประกอบด้วย 4 Module ได้แก่ Module 1 การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน Module 2 การกำหนดพันธกิจ Module 3 การนิเทศการสอน และ Module 4 การบริหารหลักสูตร ซึ่งผลการประเมินความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ของโปรแกรมในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จากผู้ทรงคุณวุฒิ อยู่ในระดับ มากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาโปรแกรม; เสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการ

ABSTRACT

This research aims to; 1) study current conditions, desirable conditions, and the needs to enhance Academic Structional Leadership of school administrators under the Surin Primary Educational Service Area Office 3 2) develop a program to enhance Academic Structional Leadership of school administrators under the Surin Primary Educational Service Area Office 3, The research method was divided into 2 phases. Phase 1 was to study current conditions, desirable conditions, and the needs to enhance Academic Structional Leadership of school administrators. The samples were 148 school administrators school administrators in the Surin Primary Educational Service Area Office 3, and the Research instrument was scaling questionnaire. Phase 2 was to develop a program to enhance Academic Structional Leadership of school administrators under the Surin Primary Educational Service Area Office 3. To evaluate the program used 5 experts who were selected by using the purposive sampling technique. The research instrument was an assessment of the appropriateness and feasibility of the program. Data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, and modified priority index.of the research showed that;

1. The current stage of enhancing Academic Instructional Leadership of school administrators overall 4 side was at the mederate level. The side with the highest mean promoted teaching and learning atmosphere. The desirable condition of the Academic Instructional Leadership of the school administrators. overall was at a high level. The aspect with the highest average was Instructional Supervision.

2. The program to enhance instructional leadership of school administrators in the Surin Primary Educational Service Area Office 3 consists of 5 sections; 1) principle 2) objectives 3) content 4) development method and 5) measurement and evaluation. The content consists of 4 module; Module 1 promoting teaching and learning atmosphere, Module 2 Determination of the mission statement, Module 3 instructional supervision, and Module 4 curriculum administration. The suitability and feasibility of the program, evaluated by 5 experts, revealed a suitably reliable at highest level of possible.

Keywords: Development of the Program, Enhance Academic Structional Leadership

บทนำ

ประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมากขึ้น สถานศึกษาจึงต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มีความรู้ คู่คุณธรรม สามารถอยู่ ในสังคมได้อย่างมีความสุข การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน กระทรวงศึกษาธิการได้กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษามีอำนาจในการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการ การบริหารงานวิชาการ จึงถือเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญของผู้บริหารที่จะต้องนำสถานศึกษาให้ดำเนินงานภายใต้บรรยากาศแห่งการเรียนรู้ และกำกับติดตามงานวิชาการให้บรรลุ

ในการบริหารจัดการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ ในการบริหารงานเพราะผู้บริหารถือเป็นผู้นำหลักของโรงเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษาที่จะส่งผลให้ประสบความสำเร็จผู้บริหารต้องรู้จักวิสัย การดึงผู้ร่วมงานเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ผู้นำต้องมีลักษณะดังนี้คือจะต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ (Vision) คือ สามารถกำหนดหรือสร้างภาพความสำเร็จขององค์กรในอนาคตสามารถสื่อความหมายของวิสัยทัศน์ให้ผู้ร่วมงานเข้าใจในองค์กร เข้าใจตรงกัน (Communication) โดยต้องโน้มน้าวให้ทุกคนในองค์กรหรือสถานศึกษายอมรับวิสัยทัศน์หรือภาพความสำเร็จนั้น เกิดจากความคิดของทุกคนมิใช่เกิดจากผู้นำหรือผู้บริหารการศึกษาแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่จะต้องเกิดจากทุกฝ่ายในโรงเรียนที่มี ภาวะผูกพันและต้องมีความมุ่งมั่น (Commitment) คือ ต้องไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่จะขัดขวางต่อความพยายามหรือต่อการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวิสัยทัศน์ที่กำหนด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน, 2552) ซึ่งผู้บริหารนั้นมีความสำคัญต่อการจัดการทางการศึกษา ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้นำในสถานศึกษาจะส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยทั่วไปคุณลักษณะของผู้บริหารจัดการจะต้องเป็นผู้มีความรู้ดีมีปฏิภาณไหวพริบดีมีบุคลิกภาพดี มีความคิดริเริ่ม รู้จักปรับปรุงแก้ไข ความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจ มีความเข้าใจบุคลิกทั่วไปและเข้าใจสังคมได้ดี

มีความอดทน และรับผิดชอบสูงมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ประสานงานได้ดี มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงและยอมรับนับถือผู้อื่นซึ่งให้ความช่วยเหลือผู้อื่นและความยุติธรรม ลักษณะดังกล่าวไม่ได้ทำกันง่าย ๆ ในสถานศึกษาที่หายากกว่านั้น คือ ภาวะผู้นำ (ธร สุนทรายุทธ, 2551) สอดคล้องกับ กาญจน์ เรืองมนตรี (2549) ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถของบุคคลหนึ่งซึ่งอาจจะมาจากการเลือกตั้งหรือไม่ก็ได้ที่สามารถชักจูงให้บุคคลอื่นหรือกลุ่มบุคคลปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ เพื่อการบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ พฤติกรรมและคุณลักษณะของบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกของกลุ่มให้เป็นผู้ควบคุมพฤติกรรมและให้เป็นผู้มีอำนาจในการบริหารจัดการภารกิจขององค์กร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ได้กำหนดนโยบายในการบริหารจัดการศึกษาภายในแผนปฏิบัติงานการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2563 ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการ และเป็นนักบริหารมืออาชีพซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3 มุ่งเน้นที่จะพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ในปีการศึกษา 2562 เป็นช่วงของการเปลี่ยนผ่านผู้บริหารสถานศึกษาผู้บริหารบางส่วนยังขาดการมีภาวะผู้นำทางวิชาการในการบริหารงานวิชาการ ซึ่งส่งผลไปยังผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการที่เป็นสิ่งบ่งชี้ถึงความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมผลการวิเคราะห์ผลคะแนน O-NET ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกกลุ่มสาระ มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่าระดับประเทศ -2.26 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3, 2562)

จากเหตุผลและความเป็นมาสำคัญดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารเป็นสิ่งที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนา ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สร้างความเป็นมืออาชีพในการ

บริหาร พัฒนามาตรฐานผลสัมฤทธิ์งานวิชาการคุณภาพผู้เรียน บรรลุตามยุทธศาสตร์ และนโยบายอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

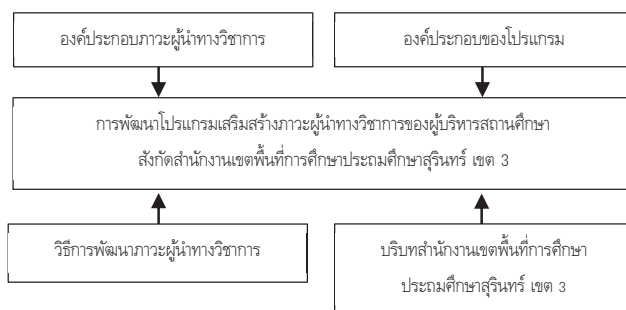
1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา
 - 1.1 องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ
 - 1.1.1 การกำหนดพันธกิจ
 - 1.1.2 การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้การสอน
 - 1.1.3 การนิเทศการสอน
 - 1.1.4 การบริหารหลักสูตร
 - 1.2 องค์ประกอบของโปรแกรม
 - 1.2.1 หลักการ
 - 1.2.2 วัตถุประสงค์
 - 1.2.3 เนื้อหาสาระ
 - 1.2.4 วิธีการพัฒนา
 - 1.2.5 การวัดและประเมินผล
 - 1.3 วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ
 - 1.3.1 การฝึกอบรม
 - 1.3.2 การศึกษาดูงาน
 - 1.3.3 การสัมมนา
 - 1.3.4 การศึกษาดำเนินตนเอง
 - 1.3.5 การประชุมเชิงปฏิบัติการ
2. การศึกษาในครั้งนี้ศึกษาพื้นที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

กรอบแนวคิดการวิจัย

1. องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้วิจัยได้ทำการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจาก Hallinger & Murphy (1985), Bossert (1988), David และ Thomas (1989), Krung (1992), Supovitz และ Pogliano (2001) และ Weber (2002)
 2. การเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจาก Wills (1993), McCauley Moxley & Velsor (1998), Dessler (2002), สุวรรณ หนึ่งตาบุตร (2540), สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541), กรมวิชาการ (2545), นงลักษณ์ สิ้นสืผล (2542) และเบญจพร แก้วมีศรี (2545)
 3. การพัฒนาโปรแกรม ผู้วิจัยได้ทำการศึกษารูปแบบของโปรแกรมจาก Barr & Keating (1990), Kanaya & McMillan (2005), ช่าง บัวศรี (2542), สมิตรา พงศธร (2551), ยอดอนงค์ จอมหงส์พิพัฒน์ (2553) และสุวัฒน์ จุลสุวรรณ (2554)
- ผู้วิจัยสรุปความสัมพันธ์ของกรอบแนวคิดการวิจัยในข้างต้นกับการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. นำประเด็นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของภาวะผู้นำทางวิชาการมาสร้างเป็นแบบสอบถาม
3. นำแบบสอบถามที่สร้างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและข้อบกพร่องของข้อคำถาม
4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความ ทบทวนตามข้อเสนอแนะของกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์
5. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ดำเนินการแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษานำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence, IOC) โดยพิจารณาข้อความที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50-1.00
6. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-Out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นกับผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน
7. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้นำมาหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยใช้สัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์อย่างง่ายของ Pearson โดยดูจากค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) และเลือกข้อคำถามที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันตั้งแต่ ตั้งแต่ .335-.925 และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ตั้งแต่ .214-.910

8. การตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น ผู้วิจัยได้นำข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตามเกณฑ์ไปหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาของคอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของสภาพปัจจุบันเท่ากับ .948 และสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ .958

9. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

10. เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling technique) ให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา จำนวน 148 คน

11. วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความต้องการจำเป็น (PNI)

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

1. ศึกษาการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ด้านวิชาการ มุ่งวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การออกแบบโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

1.1 การสร้างแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา และครูแกนนำในสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติที่ดีที่เป็นที่ยอมรับและเป็นแบบวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ด้านวิชาการ

1.1.1 ผู้วิจัยศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์จากหนังสือการวิจัยการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.1.2 สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างให้ครอบคลุมขอบข่ายที่ได้จากการศึกษาจากการสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และนำแบบสัมภาษณ์เสนอต่อ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อให้คำแนะนำแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

1.1.3 จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับจริง เพื่อนำไปสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติที่ดี เพื่อได้ข้อมูลแนวทางเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

2. ยกร่างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

2.1 ผู้วิจัยทำการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการ แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ และวิธีการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการ

2.2 นำข้อมูลภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความจำเป็นในการพัฒนามาวิเคราะห์ถอดองค์ความรู้กับการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติที่ดี (Best Practices) เพื่อนำมาเป็นวัตถุประสงค์ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

2.3 จัดทำรูปแบบของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการซึ่งประกอบได้ด้วยรายละเอียด ดังนี้

2.3.1 หลักการ

2.3.2 วัตถุประสงค์

2.3.3 เนื้อหาสาระ

2.3.4 วิธีการพัฒนา

2.3.5 การวัดและประเมินผล

2.4 จัดทำรายละเอียดกิจกรรมของโปรแกรม จัดลำดับแต่ละกิจกรรมในร่างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของสถานศึกษา

2.5 นำร่างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 233 คน จากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำนวน 233 โรงเรียน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 148 คน ได้มาโดยการใช้วิธีการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling technique) ให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือเพื่อการเก็บข้อมูลของการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ ดังนี้

1. แบบสอบถามแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการพิจารณาด้วยผู้เชี่ยวชาญมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

1. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติที่ดีและเป็นวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ด้านวิชาการ ผู้วิจัยศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์จากหนังสือการวิจัยการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ครอบคลุมข้อมูลความต้องการจำเป็นในการพัฒนา

2. แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมให้ครอบคลุมตามองค์ประกอบของโปรแกรมและข้อมูลของโปรแกรม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

1.1 บันทึกเสนอคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ออกหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

1.2 นำหนังสือเสนอผู้อำนวยการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้วนำหนังสือที่ผ่านการพิจารณาแล้วเสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ที่ได้กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล

1.3 การส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 148 ฉบับ และนัดหมายเพื่อขอรับคืนภายใน 2 สัปดาห์ ที่ฝ่ายงานสาร

บรรณของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

ระยะที่ 2

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจากผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นที่มีผลการปฏิบัติที่ดีและเป็นวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ด้านวิชาการ มาสังเคราะห์เพื่อนำไปสู่การออกแบบร่างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

2.1 บันทึกเสนอคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ออกหนังสือขอความร่วมมือการสัมภาษณ์ถึงผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติที่ดีและเป็นวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ด้านวิชาการ เพื่อขอความอนุเคราะห์การสัมภาษณ์

2.2 นำหนังสือเสนอผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติที่ดีและเป็นวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ด้านวิชาการ เพื่อดำเนินการสัมภาษณ์

2.3 สังเคราะห์ข้อมูลความต้องการในการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการกับข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติที่ดีและเป็นวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ด้านวิชาการ

2.4 ดำเนินการร่างโปรแกรมเสริมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

3. การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

3.1 ผู้วิจัยประสานงานกับกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและดำเนินการส่งแบบประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเพื่อการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีผลการวิจัยดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการกำหนดพันธกิจ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการนิเทศการสอนอยู่ในระดับน้อย และด้านการบริหารหลักสูตร อยู่ในระดับน้อย ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการกำหนดพันธกิจ อยู่ในระดับมาก ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ด้านการนิเทศการสอนอยู่ในระดับมาก และด้านการบริหารหลักสูตร อยู่ในระดับมาก

2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การประเมินผลติดตามผล เนื้อหาภายใน ประกอบด้วย 4 Module ได้แก่ Module 1 การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน Module 2 การกำหนดพันธกิจ Module 3 การนิเทศการ

สอน และ Module 4 การบริหารหลักสูตร ซึ่งมีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 อยู่ในระดับมากที่สุด

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมทั้ง 4 ด้าน

ภาวะผู้นำทางวิชาการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1.ด้านการกำหนดพันธกิจ	2.70	0.72	ปานกลาง	3.95	0.77	มาก
2.ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน	2.65	0.73	ปานกลาง	3.98	0.84	มาก
3.ด้านการนิเทศการสอน	2.37	0.56	น้อย	4.03	0.77	มากที่สุด
4.ด้านการบริหารหลักสูตร	2.45	0.65	น้อย	3.98	0.75	มาก
โดยรวม	2.54	0.67	ปานกลาง	3.98	0.76	มาก

จากตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการกำหนดพันธกิจ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการนิเทศการสอนอยู่ในระดับน้อย และด้านการบริหารหลักสูตร อยู่ในระดับน้อย ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ใน

ระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการกำหนดพันธกิจ อยู่ในระดับมาก ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ด้านการนิเทศการสอนอยู่ในระดับมาก และด้านการบริหารหลักสูตร อยู่ในระดับมาก

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการสร้างสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเพื่อจัดลำดับความสำคัญ (Modified Priority Needs Index: PNI_{modified}) เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ปรากฏผลดังตาราง

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยสภาพ
พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการและค่าดัชนี
ความต้องการจำเป็นปรับปรุง (PNI_{modified})
และลำดับความต้องการจำเป็นโดยรวม

องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ	D	I	PNI _{modified}	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
1.ด้านการกำหนดพันธกิจ	2.7	3.95	0.46	4
2.ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน	2.65	3.98	0.50	3
3.ด้านการนิเทศการสอน	2.37	4.03	0.70	1
4.ด้านการบริหารหลักสูตร	2.45	3.98	0.62	2

จากตารางที่ 2 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการนิเทศการสอน ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน และด้านการกำหนดพันธกิจ

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

1. การสังเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารที่มีผลการปฏิบัติเป็นเลิศที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ด้านวิชาการ

ด้านที่ 1 การกำหนดพันธกิจ ผู้บริหารสถานศึกษา

มีการวิเคราะห์สถานศึกษากำหนดเป้าหมายของโรงเรียนดำเนินการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน ตลอดจนแผนปฏิบัติการในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีจัดทำแผนการปฏิบัติงานทางวิชาการและเปิดโอกาสให้คณะครูบุคลากรและชุมชน ร่วมกำหนดพันธกิจทางด้านวิชาการของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีการติดตามประเมินผล นำผลการปฏิบัติงานที่มา จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนามาใช้ในการพัฒนาการพันธกิจด้านวิชาการของสถานศึกษา

ด้านที่ 2 การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน ผู้บริหารมีวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ด้านวิชาการเพื่อกำหนดนโยบายด้านการส่งเสริมสภาพบรรยากาศการเรียนการสอน พัฒนาการจัดเวลาในการเรียนการสอนของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารสถานศึกษามีการสนับสนุน อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดแหล่งเรียนรู้ให้บริการความรู้วิชาการให้แก่ครูเพื่อการพัฒนาบรรยากาศการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างเสริมแรงให้กับครูบุคลากรในการปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพของครูและบุคลากรในสถานศึกษา

ด้านที่ 3 การนิเทศการสอน ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดเป้าหมายของการนิเทศการสอน จัดทำแผนการนิเทศการสอนโดยใช้ผลการประเมินผลการนิเทศการสอนของครูบุคลากรในสถานศึกษามาประกอบการจัดทำแผน ผู้บริหารสถานศึกษาให้โอกาสครูผู้สอนได้มีส่วนร่วมในการนิเทศการสอน สร้างโอกาสการแลกเปลี่ยนความรู้ ตลอดจนแนวทางในการพัฒนาตนเอง ผู้บริหารสถานศึกษามีการสรุปและประเมินผลหลังการนิเทศ

ด้านที่ 4 การบริหารหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษามีการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อกำหนดแผนการปฏิบัติงานในการใช้หลักสูตรของสถานศึกษา ผู้บริหารมีการดำเนินการสร้างความร่วมมือให้เกิดการมีส่วนร่วมในการบริหาร การพัฒนาและติดตามการใช้งานหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษามีพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์หลักสูตรแก่นุคลากรในสถานศึกษาผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับ

ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. หลักการ	4.67	0.52	มากที่สุด	4.73	0.48	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.5	0.55	มากที่สุด	4.70	0.50	มากที่สุด
3. เนื้อหาสาระ	4.74	0.43	มากที่สุด	4.77	0.36	มากที่สุด
4. วิธีการพัฒนา	4.6	0.52	มากที่สุด	4.80	0.33	มากที่สุด
5. การวัดและประเมินผล	4.6	0.55	มากที่สุด	4.70	0.5	มากที่สุด
โดยรวม	4.66	0.49	มากที่สุด	4.75	0.41	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ซึ่งให้เห็นว่าโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 และ 4.75 ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวม 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการนิเทศการสอน ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการนิเทศการสอน ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน และด้านการกำหนดพันธกิจ ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีความต้องการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในด้านการนิเทศการสอน ซึ่งการนิเทศถือเป็นเรื่องใหม่และมีความสำคัญในการบริหารงานวิชาการของภายในสถานศึกษา การนิเทศกระบวนการที่ผู้บริหารสถานศึกษาได้ติดตามตรวจสอบกิจกรรมการเรียนการสอนกิจกรรมวิชาการภายในสถานศึกษา ตลอดจนการพัฒนาของสถานศึกษา อีกทั้งยังเป็นการให้ผู้บริหารสถานศึกษาเกิดความสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานกับครูบุคลากรภายในสถานศึกษา เพื่อการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลของสถานศึกษาประเมินผลพร้อมทั้งร่วมกันพัฒนาปรับปรุงพัฒนางานวิชาการ กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมวิชาการภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับ Hallinger & Joseph (1985)

กล่าวถึงการนิเทศการสอนว่า ผู้บริหารจะทำงานร่วมกับครูในด้านหลักสูตรและการสอน ผลงานของผู้บริหารจะต้องมั่นใจได้ว่า เป้าหมายของโรงเรียนได้ถูกถ่ายทอดไปสู่การปฏิบัติในห้องเรียน ซึ่งรวมถึง การประสานเป้าหมายของโรงเรียนกับจุดประสงค์ของการเรียนในห้องเรียน ให้การสนับสนุนครูด้านการสอนให้ตรงตามจุดประสงค์ ควบคุมการสอนในห้องเรียนโดยการเยี่ยมอย่างไม่เป็นทางการ การให้ผลย้อนกลับกับครูทั้งทางด้านการนิเทศ การประเมินผลโดยมีจุดประสงค์ที่จะทำให้เป็นรูปธรรมและให้ครูเป็นผู้นำวิธีสอนที่เฉพาะเจาะจงไปปฏิบัติ สอดคล้องกับ Glickman & others (2007) กล่าวว่า การนิเทศการสอนเป็นกระบวนการสำหรับปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน การสร้างความสัมพันธ์ และหาให้ความร่วมมือในการทำงานเกี่ยวกับการสอนระหว่างผู้นิเทศกับครู เพื่อให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับ วัชร เล่าเรียนดี (2553) ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในไว้ว่า หมายถึง กระบวนการดำเนินการของบุคลากรในโรงเรียนร่วมมือกันปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มีจุดประสงค์และวิธีการที่ชัดเจน รูปแบบการนิเทศมีหลายวิธี ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการนิเทศขึ้นอยู่กับกระบวนกรที่เป็นระบบและต่อเนื่องตลอดเวลา มีการร่วมมือกันวางแผน ร่วมมือกันแก้ปัญหา ตัดสินใจ และดำเนินการร่วมกันตามลำดับขั้นตอนที่สามารถตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุงได้ตลอดกระบวนการจนกว่าจะบรรลุเป้าหมายและประสพ ผลสำเร็จในแต่ละโครงการ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุไรวรรณ ศรีศักดิ์ (2560) ที่ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่าสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับ ปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เกตุสุดา กิ่งการจร (2560) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี ผลการวิจัยพบว่าภาพรวมของของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารอยู่ในระดับ มาก

2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การประเมินผลติดตามผล เนื้อหาภายในโปรแกรม ประกอบด้วย 4 Module ได้แก่ 1) การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน 2) การกำหนดพันธกิจ 3) การนิเทศการสอน และ 4) การบริหารหลักสูตร มีผลการประเมินความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ของโปรแกรมในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จากผู้ทรงคุณวุฒิ อยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 และ 4.75 ตามลำดับ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และองค์ประกอบของโปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโปรแกรมเพื่อสร้างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 องค์ประกอบของโปรแกรม ประกอบด้วย 1) หลักการของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เนื้อหาของโปรแกรม 4) รูปแบบและวิธีการพัฒนา และ 5) การประเมินผลภายในโปรแกรม สอดคล้องกับ สุมิตรา พงศธร (2550) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของโปรแกรมประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย (Aims) เป้าหมาย (Goals) วัตถุประสงค์ (Objectives) เนื้อหาวิชา (Content) และกิจกรรมการเรียนการสอน (Learning Activities) หัวใจของหลักสูตรอยู่ที่กิจกรรม สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ ทักษิณ เกษตัน (2562) ได้พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 พบว่า องค์ประกอบของโปรแกรมมี 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการ และ 5) การประเมินความเหมาะสม และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุณรดา ทรงบุญศาสตร์ (2560) ได้พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 พบว่าองค์ประกอบของโปรแกรมมี 5 องค์ประกอบ คือ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการดำเนินการ และ 5) การประเมินผลโปรแกรม ผู้วิจัยได้

นำองค์ประกอบของโปรแกรมมาดำเนินการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยการพัฒนาดำเนินการศึกษาระบบการพัฒนาโปรแกรมจากแนวคิดทฤษฎี ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ 2) ขั้นตอนการออกแบบโปรแกรม 3) ขั้นตอนการประเมินผลโปรแกรม การดำเนินการพัฒนาโปรแกรมใช้การพัฒนาระบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ จากผลการวิจัยผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุไรวรรณ ศรีศักดิ์ (2560) ที่ได้ศึกษาการวิจัยและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 มีผลการประเมินโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องผลการวิจัยของ วัลลภ ปุยสุวรรณ (2560) ที่ได้พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผลการประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปอยู่ในระดับ มาก และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กัญญาพัชร คำสะอาด (2562) ได้พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ซึ่งมีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3 ควรมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาภายในสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาได้พัฒนาตนเอง ศึกษาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการนิเทศ การนิเทศการสอนให้เกิดความรู้ความเข้าใจและสามารถถ่ายทอด ความรู้ตลอดจนสร้างความร่วมมือการนิเทศการสอน ในสถานศึกษาให้ครูบุคลากรในสถานศึกษาได้ร่วมพัฒนาและนิเทศการสอน เพื่อการเป็นผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ และเป็นผู้บริหารมืออาชีพตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

1.2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และการพัฒนาการมีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารเพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการและการพัฒนาสถานศึกษาพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรที่จะให้กำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณสมบัติเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อการพัฒนาและติดตามประเมินผลการมีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในการบริหารงานสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีส่วนสนับสนุนให้การมีภาวะผู้นำทางวิชาการในแต่ละด้านให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ควรมีการวิจัยการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการในบริบทอื่น ๆ ในการจัดการศึกษาเพื่อนำผลมาเปรียบเทียบและเกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

2.3 ควรมีการวิจัยเพื่อตรวจสอบภาวะผู้นำทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง เพื่อการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนา ศึกษาจุดเน้น จุดที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติม เพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการที่ตรงจุดมีการพัฒนาเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี เพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.ธรินธร นามวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาหลักวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์คำแนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนทำให้งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กาญจน์ เรืองมนตรี. (2549). *ทฤษฎีผู้นำ*. มหาสารคาม: ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กาญจน์พัชร คำสะอาด. (2563). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับครูโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโยธธาเขต 2. *มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี*. 7(6), 390-402.
- เกตุสุดา อึ้งการจร. (2562). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. *บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*. 7(3), 427-442.
- ทักษิณ เกษตัน. (2562). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 20. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 13(3), 77-89.
- ธรร สุนทรายุทธ. (2551). การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญรดา ทรงบุญศาสตร์. (2560). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. *วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์*. 4(11), 58-73.
- สุมิตรา พงศธร. (2550). สรุปเรื่องของหลักสูตร. *วารสารสภาการศึกษาคทอภิก แห่งประเทศไทย*. 7(9), 15-23.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 (2563). *แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2563*. สุรินทร์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). ก. แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2553). *การนิเทศการสอน สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วัลลภ ปุยสุวรรณ. (2562). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 26. *วารสารการบริหารและการนิเทศการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 8(2), 172-183.
- อุไรวรรณ ศรีศักดิ์. (2560). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 13(2), 334-343.
- Hallinger, P. & J. Murphy. (1985). *Assessing the Instructional Management Behaviors of Principals*. Elementary School Journal. 86. (pp. 217-247)
- Glickman, C.D., S.P. Gordon & J.M. Ross-Gordon. (2007). *Supervision and Instructional Leadership: A Developmental Approach*. Boston, Massachusetts: Allyn & Bacon.

